

УДК 351.84:35.072.2:342.5 (477)

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.2.5>

Будзин Віра Романівна,

кандидат наук з фізичної культури і спорту, доцент,

завідувач кафедри спортивної медицини та здоров'я людини

Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського

ORCID ID: 0000-0002-4250-9695

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ПАНДЕМІЧНИХ ВИКЛИКІВ COVID-19

PECULIARITIES OF FORMATION OF THE STRATEGY OF THE STATE POLICY OF SOCIO-ECONOMIC GROWTH AT THE CURRENT STAGE OF COVID-19 PANDEMIC CHALLENGES

У статті визначено, що державна політика зростання економічної активності має вирішальне значення на цьому етапі і що зростання, мабуть, як і раніше залишатиметься головним чинником, що визначає перспективи сталого розвитку. Значна частина держав відставала до шоку, викликаного пандемією COVID-19, що призвело до глобальної нерівності та своєю чергою, ймовірно, до нерівності можливостей. Оскільки ознаки швидкісного відновлення після COVID-19 продовжують матеріалізуватися, глобальна нерівність ще більше посилюватиметься.

Обґрунтовано, що існує загроза підірвати потенційний обсяг виробництва в середньостроковій перспективі відстрочення та скасування інвестиційних планів, що неминуче підірве середньостроковий потенціал зростання, розповсюдження банкрутств, знищення робочих місць та пов'язана з цим втрата можливостей, що може надовго збродити і без того нестабільний ландшафт підприємництва та перебудова ланцюжків створення вартості, що продовжується, яка здатна вплинути на конкурентоспроможність галузей, котрі мають найважливіше значення для багатьох держав.

Доведено, щоб належним чином вписати в контекст ситуацію на нинішньому етапі невизначеності корисно розглянути середньострокові відхилення різних країн від їх довгострокових тенденцій зростання як прискорення та обвалення зростання відновлення має вирішальне значення в контексті масштабної перспективи, наміченої на порядку денному сталого розвитку до 2030 року. Соціально-економічне зростання служить головним потенційним чинником сталого розвитку, характер цього зростання грає основну роль в отриманні різних економічних результатів.

З'ясовано, багато в чому важливим є накопичення капіталу, навіть у світлі недавніх технологічних хвиль і можливостей перескакування через технологічні уклади, а також появи цифровізації з їх опорою на нематеріальні елементи виробничого потенціалу. Хоча в майбутньому ці фактори відіграватимуть зростаючу роль, їх використання вимагає необхідних кадрів, належного інфраструктурного забезпечення, а також виробничого потенціалу та капіталу кінцевого використання, без яких залучення передових технологій виробництва залишається ілюзорним.

Ключові слова: соціально-економічне зростання, виклики, пандемія COVID-19, державна політика, сучасний етап, особливості, стратегія.

The article states that the state policy of economic activity growth is crucial at this stage and that growth is likely to remain the main factor determining the prospects for sustainable development. Many countries have lagged behind the shock of the COVID-19 pandemic, which has led to global inequality and, in turn, likely inequality of opportunity. As signs of rapid recovery from COVID-19 continue to materialize, global inequality will intensify. It is substantiated that there is a threat of undermining the potential output in the medium term, postponing and canceling investment plans, which will inevitably undermine the medium-term potential for growth, bankruptcy, job losses and related loss of opportunities, which can permanently erode and the ongoing restructuring of value chains, which can affect the competitiveness of industries that are critical to many nations.

It has been shown that it is useful to consider the medium-term deviations of different countries from their long-term growth trends as accelerating and collapsing as recovery is crucial in the context of the long-term perspective on the 2030 sustainable development agenda. Socio-economic growth is the main potential factor for sustainable development, the nature of this growth plays a major role in obtaining various economic results.

It has been found that the accumulation of capital is very important, even in the light of recent technological waves and opportunities to jump over technological systems, as well as the emergence of digitalization based on intangible elements of production potential. Although these factors will play a growing role in the future, their use requires the necessary staff, proper infrastructure, as well as production capacity and end-use capital, without which the involvement of advanced production technologies remains illusory.

Key words: socio-economic growth, challenges, COVID-19 pandemic, public policy, current stage, features, strategy.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Сьогодні настає важливий момент, коли актуальними стають форми міждержавних переговорів щодо нової програми дій у боротьбі з пандемією COVID-19 на наступне десятиліття. До них відносяться перешкоди для структурної трансформації та сталого розвитку, особливо ті, що були викликані шоком COVID-19. У більш широкому сенсі ці кризи звернули назад прогрес, якого було важко досягнуто за декількома напрямками розвитку, особливо такими, як боротьба з бідністю і голодом, освіта і охорона здоров'я.

Багато держав ризикують залишитися позаду в міру того, як економіка розвинених країн відновлюється після пандемії COVID-19, вони можуть витратити найближчі роки на те, щоб одужати від неї, і в кінцевому підсумку можуть досягти невеликого реального прогресу в досягненні цілей сталого розвитку протягом 2020-х років [4]. Таким чином, нинішня ситуація є винятковою і потребує рішучих дій міжнародної спільноти протистояти ризикам та втрати десятиліття. Враховуючи зазначені проблеми, дуже важливо подумати про те, які уроки може дати їхня минула траєкторія зростання, що дозволить скласти уявлення про те, як найкраще закласти основи стійкого відновлення після шоку COVID-19.

Аналіз останніх досліджень, в яких започатковано розв'язання проблеми та визначення невіршених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття. Хоча за останній час було досягнуто прогресу в галузі розвитку, головні проблеми зберігаються і стають все більш складними та невідкладними. Сьогодні існує повільний розвиток виробничого потенціалу і, як наслідок, незначний прогрес, що стимулює зростання структурної трансформації економіки одночасно із збереженням кількох симптомів слабо розвиненості, таких як низька продуктивність праці, масова бідність, низьке накопичення людського капіталу та постійно низькі показники добробуту людей.

Актуальною залишається вразливість для зовнішніх шоків, що зберігається, і обмежена стійкість до них через обмежені ресурси і політичний простір, а також слабкий інституційний розвиток, тому важливо виявити успішний досвід і зрозуміти, яка політика сприяла їхньому досягненню [6]. Згодом стало очевидно, що міжнародна торгівля відкриває можливості отримання ресурсів для фінансування розвитку, однак сьогодні відсутній такий вимір внутрішньої економічної структури, який міг би дати їм певну гнучкість та здатність конкурувати на глобальному рівні.

Мета статті полягає в обґрунтуванні трансформації державної політики соціально-економічного зростання на сучасному етапі викликів пандемії COVID-19 та формування стратегії нових управлінських підходів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Стратегія міжнародного розвитку того часу сприяла міжнародному торговельно-економічному співробітництву, ставлячи за мету збільшення припливу зовнішніх ресурсів у країни, що розвиваються, для прискорення їх розвитку. Однак стратегії заохочення експорту не змогли запустити створення на основі порівняльних переваг виробництва сировинних товарів великих конкурентоспроможних виробництв. Поступова розробка міжнародними фінансовими установами комплексу заходів структурної політики полягає у регулюванні своїх зовнішніх зобов'язань на основі стабілізації макроекономіки, відмові від кейнсіанської бюджетної політики на користь монетаризму та розбудові економіки на ринкових засадах.

Диверсифікація експорту залишається проблемою, оскільки більшість країн, як і раніше, залежать від одного або кількох товарів, переважно сировинних, таких, як паливо, мінеральна сировина або сільськогосподарська продукція [10]. Обмеження лежать в основі довгострокової проблеми розвитку і не можуть бути усунені за допомогою необ'єднаних у систему заходів або галузевих програм. Хоча показники соціально економічного розвитку протягом останніх десятиліть значно покращилися, вони залишаються в основному незадовільними, і країни, як і раніше, обтяжені низкою проблем, подібних до тих, що призвели до виділення цієї категорії.

Темпи та напрямок структурних зрушень, тобто процес міжгалузевого перерозподілу ресурсів, що вводяться, і відповідні зміни структури випуску, що зазвичай супроводжують сукупне зростання, також виявилися фундаментальним фактором, котрий визначає динаміку продуктивності праці. Структурна трансформація та перетікання факторів виробництва з галузей з низькою продуктивністю праці в галузі з більш високою продуктивністю праці залишаються критично важливими для динаміки сукупної факторної продуктивності і, отже, для сталого зростання, де розрив у продуктивність праці між галузями особливо великий і значна частина працюючих зайнята у напівнатуральному сільському господарстві чи має «неповну зайнятість».

Це означає, що акцент на придбання виробничого потенціалу, що веде до взаємопов'язаних процесів накопичення капіталу, структурних зру-

шень та набуття виробничого потенціалу, як ніколи важливий для сталого розвитку. Якщо відштовхуватися від різкого спаду, викликаного кризою COVID-19, незрозуміло, чи зароджується індустріалізація в цих нових випадках, чи буде продовжуватися безупинно або буде порушена спадом [2]. Крім того структурна трансформація залишалася відносно повільною, і країни поки що не змогли сприяти появі щільної мережі середніх і великих підприємств, об'єднаних виробничими зв'язками як усередині країни, так і у складі глобальних та регіональних ланцюгів створення вартості.

Соціально-економічне зростання в період 1995–2018 років призвело до збільшення загального багатства, підвищена залежність від природних ресурсів часто призводила до нестійких результатів, якщо вона не супроводжувалася зростанням продуктивності праці, підвищенням ступеня переробки продукції та більш ефективним використанням природних ресурсів, а прискорення реалізації Порядку денного сталого розвитку до 2030 року є пріоритетом. Пандемія COVID-19 ускладнила це завдання, а відновлення після тривалого та глибокого шоку, яке пережила світова економіка, становить невідкладне завдання.

Цілі сталого розвитку є основою для оцінки потреб у фінансуванні необхідних інвестицій та витрат, оцінка витрат за ключовими структурними цілями сталого розвитку по країнах з урахуванням нинішньої ситуації, що виникла через пандемію COVID-19 побудована на різних сценаріях досягнення відібраних завдань Цілей сталого розвитку до 2030 року [8]. Для оцінки відібрано такі цілі зростання та інвестиції, необхідні для викоринення крайньої бідності, необхідні витрати та дефіцит фінансування для досягнення загального охоплення послугами охорони здоров'я, необхідні витрати та дефіцит фінансування для реалізації відповідних умов країн систем та заходів соціального захисту для всіх.

Прийнято стратегію оцінки складових елементів, що дозволяє уникнути ризику повторного рахунку та інших можливих недоліків. Для прискорення зростання країнам необхідно збільшувати накопичення та інвестиції з державних та приватних, внутрішніх та міжнародних джерел. Цільові показники річного зростання ВВП, вимагають величезних інвестицій. Потреби у величезних витратах також нерозривно пов'язані з іншими Цілями сталого розвитку, такими як чиста вода та санітарія, доступна та чиста енергія [1]. Промисловість включає видобувні галузі, які є джерелами вразливості та зазвичай їх зростання не відображає структурної трансформації.

Сценарії зростання інвестицій є узагальнюючим критерієм і відображають витрати, необхідні для досягнення поставлених цілей. Таким чином, у політиці необхідно звертати увагу на ефективність витрат та розподілу доходів. Для відновлення після рецесії, викликані шоком COVID-19, але особливо для того, щоб стати на шлях досягнення цілей сталого розвитку потрібні колосальні ресурси. Витрати повинні бути збільшені в кілька разів у порівнянні з поточним рівнем наявних ресурсів і витрат. Тому необхідно зміцнити свій бюджетний потенціал, збільшити мобілізацію ресурсів та підвищити ефективність державних витрат.

Таким чином, важливе значення для досягнення Цілей сталого розвитку до 2030 року матиме мобілізація додаткових фінансових коштів. Податки, внески, збори, залучені кошти та облігаційні випуски залишаться важливими джерелами додаткового фінансування [9]. Однак, доведеться, як і раніше, покладатися на зовнішнє фінансування для досягнення навіть основних цілей сталого розвитку, включаючи структурну трансформацію. Таким чином, міжнародне співтовариство покликане відіграти важливу роль у пошуку засобів мобілізації міжнародного фінансування для сталого розвитку, яке не лише задовольнить їхні фінансові потреби, а й дозволить провести структурну трансформацію своєї економіки.

Нинішні механізми внутрішньої та міжнародної політики не допомогли більшості держав подолати основні проблеми розвитку, з якими вони стикаються. Виникає нове відчуття невідкладності вирішення проблеми відсталості, а тепер існує можливість знову і знову зосередити увагу, як забезпечити стійку трансформацію реальностей розвитку. Відновлення та зміцнення партнерства з метою розвитку невіддільне від нагальної необхідності підтвердити важливість соціально-економічного розвитку та їх міжнародної підтримки як глобальних пріоритетів.

Зрештою, у взаємозалежній глобальній економіці міжнародна підтримка структурних перетворень – це інвестиції в системну стійкість, оскільки будь-які успіхи в галузі розвитку відобразать глобальну системну стійкість. Сприяння структурної трансформації на основі нарощування виробничого потенціалу залишається єдиним найбільш життєздатним шляхом всеосяжного та сталого розвитку [3]. Здійснення короткострокових надзвичайних заходів має здійснюватися з урахуванням довгострокових цілей та створювати стимул для їх досягнення.

Акцент на нарощуванні виробничого потенціалу та відповідних можливостей коріниться

у необхідності просування шляхом розвитку, що забезпечує економічну, соціальну стійкість. Для цього у відповідній політиці доцільно керуватися підвищенням стійкості до нинішніх та майбутніх шоків шляхом зміцнення, модернізації, диверсифікації та розширення бази вітчизняного підприємництва. Важливим є досягнення динамічного створення робочих місць та всеосяжного зростання на основі доступу до базових послуг з метою вирішення найважливіших наскрізних проблем бідності та координації внутрішньої політики та заходів міжнародної підтримки в економічній, соціальній політиці.

Будь-який успішний досвід розвитку характеризується присутністю держави, можливості якої розвивалися разом із можливостями виробничої сфери. Це також передбачає встановлення правильного балансу між короткостроковими та довгостроковими заходами політики трансформації та усунення протиріч між різними аспектами розвитку і відповідних стратегій [7]. Відповідно вимагає визнання того, що успішне використання можливостей розвитку є основою підтримки поступального просування вперед за декількома напрямками розвитку, а також подолання періодичних шоків.

Першочергового значення набувають можливості держави, особливо в умовах ускладнення сучасних економічних відносин і міжнародної дипломатії. Деякі конкретні пріоритетні галузі, котрі вимагають уваги в плані нарощування внутрішніх ресурсів держави та розширення її можливостей дій, включають здатність країни враховувати плюси та мінуси політики, яка проводиться в даний момент, що передбачає конкретний розподіл стратегічних ресурсів між різними цілями із встановленням їхнього ступеня пріоритетності.

Сьогодні актуальною є здатність держав використовувати інструментарій промислової політики, включаючи розробку та реалізацію стратегічної політики, щоб сприяти розширенню вітчизняної бази підприємництва. Важливим є наявність можливості мобілізації внутрішніх ресурсів, включаючи систему податкової політики, підвищення збирання доходів, управління державними фінансами і фінансове планування та розширення можливостей припинення незаконних фінансових потоків. Наявність потужного, різноманітного та належним чином збалансованого національного підприємницького класу є критичною умовою для сталого розвитку, включаючи накопичення виробничого потенціалу.

Зміцнення вітчизняного підприємництва також вимагає зміцнення національної інноваційної системи, що дозволяє вітчизняним компаніям наро-

щувати технологічний потенціал, впроваджувати та виводити на ринок інноваційні для країни технології і товари [5]. Це відкриває масу можливостей більш цілеспрямованої співпраці між країнами та міжнародним співтовариством у галузях досліджень, інноваційного проектування і проведення політики розвитку в різних аспектах підприємництва, включаючи молодіжне підприємництво та заохочення мікро-, малих та середніх підприємств для одночасного вирішення проблем нерівності і досягнення цілей промислової політики.

Державна політика в галузі людського капіталу і праці лежить в основі розширення виробничої бази і створення гідних робочих місць у будь-якій економіці. Структурна трансформація та сталий розвиток є результатом динамічної взаємодії між людським капіталом, політикою праці і виробничим потенціалом, що дозволяє запустити висхідну спіраль підвищення продуктивності праці, спеціалізації та безперервної модернізації. Часто держави не можуть розраховувати на реалізацію свого права на розвиток та досягнення своїх цілей посилення рівності за відсутності більш стратегічного погляду на інвестиції в людський капітал.

Висновки з проведеного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Сьогодні отримання дивідендів залежить від минулих інвестицій у професійний, інтелектуальний та технічний розвиток дедалі більше численного молодого населення; вкладень, пов'язаних із чіткою системою безперервного навчання, що враховує взаємопов'язаний характер усіх рівнів освіти та надання учасникам ринку праці можливостей задоволення поточних та майбутніх вимог ринку. Траєкторії розвитку значною мірою зумовлені міжнародним економічним середовищем, в якому функціонує їх економіка, зокрема в умовах наявності глобальних виробничих мереж, викликаних до життя процесом глобалізації.

Посилення тиску на бюджети допомоги після кризи COVID-19 ще більше посилює невизначеність щодо майбутнього надходження офіційної допомоги. Витрати на допомогу скоротилися через економічні наслідки пандемії COVID-19. Ще одне гостре питання у дискусіях про змішане фінансування є забезпечення рівного ставлення до внутрішнього приватного сектору та іноземних інвесторів. Незалежно від джерела фінансування цих нових інфраструктурних проєктів, вони дозволяють місцевим учасникам об'єднувати зусилля для будівництва та експлуатації відповідних об'єктів, це дозволить державам зміцнити свою базу знань та кваліфікованих кадрів у галузі перспективних технологій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Заюков І. В. Удосконалення системи фінансування охорони здоров'я як важливий чинник розвитку трудового потенціалу України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. Т. 2. № 6. С. 46–51.
2. Комісаренко С. В. Полювання вчених на коронавірус SARS-COV2, що викликає COVID-19: наукові стратегії подолання пандемії. *Вісник НАН України*. 2020. № 8.
3. Ліфінцев О. В. Принципи здійснення контролю у сфері охорони здоров'я. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки*. 2015. Вип. 3-2. Т. 1. С. 156–159.
4. Марова С. Ф., Вовк С. М. Участь приватного сектору в капіталі державних установ охорони здоров'я. *Молодий вчений*. 2017. № 7. С. 353.
5. Міхєєнко О. І. Конкретизація сутності поняття «здоров'я» як методологічне підґрунття практики оздоровлення організму людини. *Педагогика, психологія і медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2013. № 2. С. 42–46.
6. Надюк З. О., Сенюк Ю. І. Сучасна державна політика у сфері охорони здоров'я: аналіз реформування системи. *Право та державне управління*. 2020. № 2. С. 211–220. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2020/34.pdf (дата звернення: 10.01.2022).
7. Парубчак І. О., Балашов А. М. Державне регулювання в системі надання послуг з оздоровлення та відновлення здоров'я населення в мережі рекреаційно-курортних закладів України. *Публічне управління та адміністрування*. 2021. Вип. 21. С. 68–71.
8. Парубчак І. О., Радух Н. Б. Реалізація державної політики у галузі охорони здоров'я в період викликів пандемії COVID-19 в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Державне управління*. 2021. № 3. Т. 32(71). С. 42–46.
9. Ситник Т. І. Механізми реалізації державної соціально-економічної політики щодо формування громадського здоров'я на етапі суспільних трансформацій в Україні. *Вісник національного університету цивільного захисту України. Державне управління*. 2019. Вип. 1(10). URL: <http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/13406/1/Сутнюк2019.pdf> (дата звернення: 11.03.2022).
10. Шафранський В. В., Слабкий Г. О., Качала Л. О. Основи Європейської політики і стратегія для ХХІ століття: стратегічне керівництво в інтересах здоров'я. *Економіка і право охорони здоров'я : наук.-практ. журн.* 2016. № 2(4). С. 72–75.